

AKTUÁLNE TENDENCIE VÝVOJA DOCHÁDZKOVÝCH REGIÓNOV VEREJNÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL NA SLOVENSKU

Daniel Gurňák, Viliam Lauko, František Križan

Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, e-mail: gurnak@fns.uniba.sk, lauko@fns.uniba.sk, krizan@fns.uniba.sk

Abstract: The aim of the paper was to analyze public universities in Slovakia in the context of permanent residency of university students which is related to both internal and external study during the period 2008 – 2010. Selected quantitative indicators were analyzed, such as number of students enrolled in these schools during the period 2008 – 2010 in the case of external and internal form of study. The school attendance regions of Slovak public universities at the district level were also evaluated. The analysis was conducted on the example of internal and external students of the public Slovak universities. In the paper, the school attendance areas of these schools were identified which vary in time and space with some regional specificity.

Key words: public universities, Slovakia, internal study, external study, school attendance area, regional disparities

1 ÚVOD

Téma rozvoja vysokého školstva na Slovensku patrí v posledných rokoch k veľmi aktuálnym. Väčšina odbornej verejnosti chápe nutnosť kvantitatívneho rastu vysokého školstva, najmä v kontexte zvyšovania vzdelanostnej úrovne spoločnosti. No možno povedať, že to je asi jedna z mála vecí na ktorej sa zhodnú tak predstavitelia vysokých škôl, ako aj predstavitelia štátnej exekutívy, či zástupcovia odbornej verejnosti. Skúsenosť z praxe posledných rokov ukazuje, že jedným z kľúčových ukazovateľov rozvoja vysokých škôl sa stali predovšetkým počty ich študentov. Ekonomické tlaky nútia na jednej strane vysoké školy prijímať čo najvyššie počty študentov, no na druhej strane úlohou zodpovedných orgánov ministerstva školstva, ale i samostatných univerzít a vysokých škôl by mal byť dohľad nad tým, aby tento nábor študentov nešiel neúmerne na úkor kvality poskytovaného vzdelávania. Vysoké školstvo v Slovenskej republike prešlo za uplynulé dve dekády turbulentnými zmenami (Gurňák et al., 2009). Výrazne narástol počet vysokých škôl, vzniklo súkrom-

né vysoké školstvo. Možno povedať, že v posledných rokoch sa situácia najmä v sektore verejných vysokých škôl stabilizovala, aspoň pokiaľ ide o sformovanie siete verejných vysokých škôl.

Úloha vysokého školstva v rozvoji regiónov je nezastupiteľná, najmä v ére rozvoja postindustriálnej spoločnosti (Boucher et al., 2003, Bleaney et al., 1992, Cox a Taylor, 2006, Černá, 2009, Glasson, 2003, Ručinská, 2009). Z tohto hľadiska je možné výrazné zahustenie siete vysokých škôl v Slovenskej republike vnímať pozitívne, najmä ak si uvedomíme multiplikačný efekt vplyvu týchto centier rozvoja vzdelanosti na okolité regióny (Harris, 1997, Huggins a Cook, 1997, Rehák, 2009). Preto výskum rozvoja regiónov, regionálnych disparít, ich príčin a možností riešenia sa nemôže zaobiť bez časovo-priestorovej analýzy siete vysokých škôl v súvislosti s obyvateľstvom, ktoré v tomto prípade predstavujú predovšetkým ich študenti¹.

Aj keď je problematika edukácie alebo školstva v širšom slova zmysle z času na čas riešená v rámci slovenskej geografickej obce, priestorové aspekty problematiky hodnotené na celorepublikovej úrovni (inou formou ako dotazníkovým šetrením vo vybraných regiónoch) neboli na tejto úrovni mimo daného autorského kolektívu doposiaľ riešené. V našom dlhodobejšom výskume sa problematike vysokého školstva na Slovensku venujeme už dlhšie a naše doterajšie zistenia sme viac krát publikovali. V príspevku Lokalizácia vysokých škôl na území Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach (Gurňák, Križan a Lauko, 2009) sme sa zaoberali najmä vzťahom lokalizácie vysokých škôl k lokalizácii stredných škôl najmä z pohľadu počtu končiacich absolventov stredných škôl, ako potenciálnych študentov vysokých škôl. V príspevku Vybrané aspekty siete vysokých škôl a regiónov ich dochádzky na Slovensku (Gurňák, Lauko a Križan, 2010) sme sa zaoberali vzťahom lokalizácie verejných vysokých škôl k miestu trvalého bydliska študentov na Slovensku. Práve v snahe nadviazať na tento posledne menovaný výstup sme sa pokúsili venovať danej problematike z hľadiska aktuálnych zmien v súčasnom období. Reagujeme tak aj na odbornú diskusiu, ktorú náš prednesený príspevok vyvolal. Treba si totiž uvedomiť, že síce platí naše úvodné tvrdenie o tom, že sieť verejných vysokých škôl je už niekoľko rokov sformovaná, ale rozhodne sa to nedá povedať o územiach dochádzky ich študentov. Medializované udalosti z rokov 2009 a 2010 poukázali na problém poskytovanej kvality štúdia na niektorých vysokých školách. To samozrejme výrazne ovplyvnilo jednak fungovanie niektorých vysokých škôl, ktoré boli donútené redukovať svoje aktivity, pokiaľ nemali dostatočnú odbornú garanciu, rovnako ako ovplyvnilo nových študentov pri výbere vysokej školy. Z týchto dôvodov sme sa rozhodli zmapovať dochádzku študentov na verejné vysoké školy v najnovšom časovom období.

2 POSTUP ZÍSKAVANIA A SPRACOVANIA DÁT

Naša snaha o zmapovanie časového obdobia vývoja dochádzky na vysoké školy bola v prvom rade výrazne limitovaná dostupnými dátami. Hoci sú údaje o zapísa-

¹ V príspevku je pod pojmom študent chápaný študent zapísaný na verejnú vysokú školu v aspoň jednom z rokov 2008, 2009 a 2010 na území Slovenska.

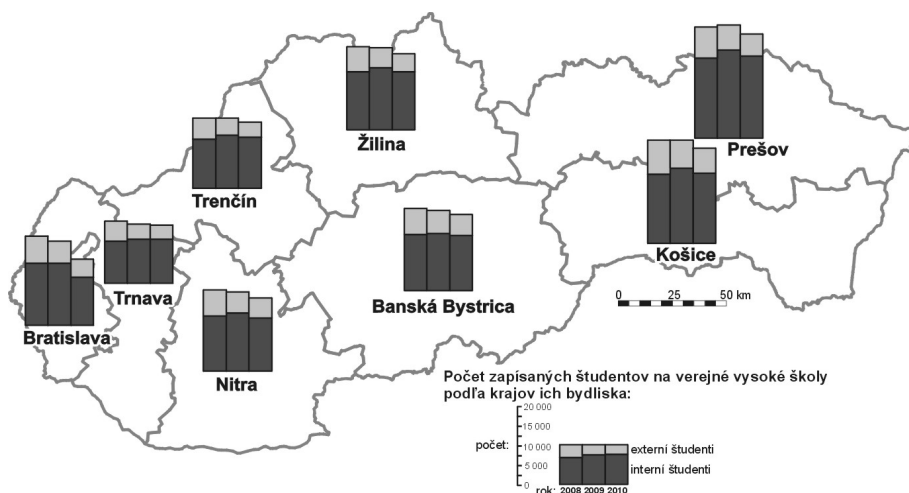
ných študentoch na vysoké školy určujúcim kritériom najmä pri ich financovaní zo štátneho rozpočtu, rozsah a najmä usporiadanosť údajov, je veľmi obmedzená. Preto vzhľadom na absenciu dostupných korektných údajov z neverejných vysokých škôl, sme sa opäť museli obmedziť na verejné vysoké školy. Z interných údajov ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej ministerstvo školstva) bolo možné vytvoriť databázu dochádzky študentov verejných vysokých škôl za uplynulé tri roky, teda stavy zo školských rokov 2008/2009, 2009/2010 a 2010/2011. Nie je to síce rozsiahly časový rad, ale ako následne náš výskum ukázal, aj za to krátke časové obdobie došlo významným zmenám, na ktorých sa zrejme podpísali v úvode uvedené udalosti. Do analýzy sme zaradili všetky verejné vysoké školy, ktorých počet bol v celom sledovanom období nemenný, išlo o 20 univerzít a vysokých škôl. Vzhľadom na špecifický charakter niektorých vybraných verejných vysokých škôl sme však z mapovania dochádzky študentov vylúčili nasledovné školy: Akadémiu umení Banská Bystrica, Vysokú školu múzických umení Bratislava, Vysokú školu výtvarných umení Bratislava a Univerzitu veterinárneho lekárstva Košice, pretože vzhľadom na úzke zameranie bol jednak celkový počet ich študentov, ako aj ich podiel na počte zapísaných študentov v okresoch takmer zanedbateľný. Väčšinou nepresiahol úroveň 1,5 %, iba UVL Košice, dosiahla v košických okresoch hranicu 3 % zo všetkých študentov. Samozrejme aj tieto malé podiely študentov sme prirátali do celkového počtu zapísaných študentov podľa regiónov. Regionálne rozdiely sme sledovali na úrovni okresov (v rámci Bratislavy a Košíc sme mestské okresy zlúčili), nakoľko v tejto mierke sú oveľa prehľadnejšie a tiež preto, aby naše výsledky boli kompatibilné s výsledkami našich predchádzajúcich výskumov (Gurňák, Križan a Lauko, 2009, Gurňák, Križan a Lauko, 2010, Lauko, Gurňák a Križan, 2010, Gurňák, Lauko a Križan, 2010).

3 VYBRANÉ CELKOVÉ KVANTITATÍVNE UKAZOVATELE ROZVOJA VEREJNÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL

3.1 Verejné vysoké školstvo ako celok

Pokiaľ ide o celkový počet študentov zapísaných na verejné vysoké školy v Slovenskej republike, môžeme konštatovať mierne zostupný trend. Kým v roku 2008/2009 bolo zapísaných spolu 195 214 študentov, v roku 2010/2011 už len 180 149. V priemere tak za ostatné dva roky môžeme sledovať medziročne 4% pokles počtu študentov. Príčiny môžu byť viaceré, od demografických, cez konkurenčné (odliv študentov na neverejné vysoké školy). Aj v tomto ukazovateli však existujú v rámci Slovenska výrazné regionálne disproporcie (obr. 1). Kým v rokoch 2008/2009 až 2009/2010 sa v niektorých krajoch počet zapísaných študentov na danej úrovni udržal (Trenčín, Košice), ba dokonca mierne stúpol (Prešov medziročne +2 %) a ostatných dosahoval len mierny pokles do 5 % (Bratislava, Trnava), v nasledujúcom roku (2010/2011) sa situácia výrazne zmenila. Vo všetkých krajoch už nastal medziročne pokles počtu študentov, pričom najmenší bol v Trnavskom kraji (-2 %), vo väčšine ostatných sa pohyboval od -5 % (Banská Bystrica) do -8 %

(Nitra, Prešov, Košice) a v Bratislavskom kraji dosiahol až -22 %. Napriek tomu však v rozmiestnení študentov verejných vysokých škôl podľa ich bydliska nedošlo na úrovni krajov k výrazným zmenám, len v podiele študentov Bratislavského kraja poklesol o 2 % v rámci Slovenska.



Obrázok 1 Počet zapísaných študentov na verejné vysoké školy na Slovensku v rokoch 2008 – 2010

Výraznejšie zmeny však nastali v rámci oboch foriem štúdia, pričom všeobecne môžeme konštatovať, že kým celkový počet zapísaných interných študentov je relatívne stabilný (v rokoch 2008 – 2009 medziročne nárast +5 %, v rokoch 2009 – 2010 medziročne pokles -3 %), počet zapísaných externých študentov výrazne klesá (v rokoch 2008 – 2009 medziročne pokles -22 %, v rokoch 2009 – 2010 medziročne pokles -7 %). Podiel externých študentov na verejných vysokých školách sa tak znížil z 32 % (školský rok 2008/2009) na 25 % (školský rok 2010/2011). Najväčší pokles tak celkového počtu, ako aj relatívneho podielu externých študentov nastal v roku 2008 – 2009, pričom v nasledujúcom roku sa stabilizoval. V tomto ohľade sa neprejavili výraznejšie regionálne rozdiely v rámci Slovenska (podľa trvalého bydliska študentov). Kým v školskom roku 2008/2009 sa podľa jednotlivých krajov pohyboval priemerný podiel externých študentov na verejných vysokých školách v rozmedzí 28 % (Prešov) až 33 % (Košice), už v nasledujúcom roku sa v priemere znížil k každému kraju o 4 až 6 %. V poslednom školskom roku 2010/2011 dosahuje hodnoty 21 % (Prešov) až 28 % (Banská Bystrica).

3.2 Jednotlivé verejné vysoké školy

Skôr ako sa budeme venovať regiónom dochádzky študentov jednotlivých verejných vysokých škôl, musíme sa venovať ich celkovým kvantitatívnym ukazovateľom, ako je celkový počet ich zapísaných študentov, resp. podiel externých študentov na celkovom počte zapísaných študentov (tab. 1).

Tabuľka 1 Podiel zapísaných študentov na verejných vysokých školách na Slovensku v rokoch 2008 – 2010.

škola	2008/2009				2009/2010				2010/2011			
	Int (%)	Ext (%)	Spolu (%)	IK	Int (%)	Ext (%)	Spolu (%)	IK	Int (%)	Ext (%)	Spolu (%)	IK
UK BA	0,2	12,2	14,9	50,2	15,7	11,8	14,7	59,2	16,3	12,2	15,2	62,3
STU BA	12,1	4,0	9,5	51,3	12,2	2,8	9,7	47,9	12,7	2,4	10,1	50,5
EU BA	7,7	6,0	7,2	37,7	7,7	6,1	7,3	52,8	7,5	8,3	7,7	47,1
TU KE	8,9	7,1	8,3	38,8	9,8	8,2	9,4	41,0	9,6	7,5	9,1	40,8
UMB BB	6,7	11,6	8,3	28,0	6,1	10,5	7,2	44,4	5,8	10,0	6,9	47,3
UKF NR	6,1	9,1	7,0	29,0	5,9	8,6	6,6	39,1	6,1	9,0	6,9	42,1
ZU ZA	6,7	5,4	6,4	37,2	6,7	5,1	6,4	41,7	6,9	5,0	6,5	46,1
PU PO	5,6	8,2	6,5	28,3	5,4	9,0	6,3	40,6	5,2	7,8	5,9	42,7
SPU NR	5,1	5,9	5,3	44,7	5,0	6,0	5,3	48,1	5,3	6,4	5,5	52,1
UPJS KE	5,0	1,5	3,9	42,9	5,2	2,3	4,5	53,0	5,5	2,8	4,8	54,6
TU TT	3,2	4,8	3,7	35,6	3,8	6,2	4,4	49,2	3,4	6,5	4,2	52,2
KU RK	4,8	9,6	6,3	21,5	3,6	5,7	4,1	36,2	3,0	7,4	4,1	41,5
UCM TT	3,0	4,7	3,5	23,9	3,9	3,4	3,7	28,4	3,5	2,9	3,3	30,2
TUAD TN	2,9	5,4	3,7	26,7	3,0	8,2	4,3	26,5	2,4	5,5	3,2	30,6
TU ZV	2,5	2,3	2,4	47,1	2,4	3,4	2,6	47,2	2,6	3,8	2,9	51,0
UJS KN	0,9	1,7	1,2	27,0	1,1	2,2	1,3	30,8	1,2	1,9	1,3	32,4
UVL KE	0,9	0,3	0,7	83,8	1,1	0,3	0,9	83,1	1,3	0,4	1,0	76,9
VSMU BA	0,7	0,2	0,5	36,7	0,7	0,1	0,6	50,0	0,7	0,1	0,6	49,4
VSVU BA	0,5	0,0	0,3	34,6	0,5	0,0	0,4	49,2	0,5	0,1	0,4	44,4
AU BB	0,4	0,0	0,3	30,0	0,4	0,1	0,3	35,5	0,4	0,1	0,3	38,0

Zdroj: Ministerstvo školstva SR (2011).

Vysvetlivky:

int – interní študenti, ext – externí študenti, IK – indikátor kvality vysokých škôl (podľa ARRA, 2010), UK BA – Univerzita Komenského v Bratislave, STU BA – Slovenská technická univerzita v Bratislave, EU BA – Ekonomická univerzita v Bratislave, VSMU BA – Vysoká škola múzických umení v Bratislave, VSVU BA – Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, TU TT – Trnavská univerzita v Trnave, UCM TT – Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, UKF NR – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SPU NR – Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, UJS KN – Univerzita J. Selyeho v Komárne, TUAD TN – Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne, ZU ZA – Žilinská univerzita v Žiline, KU RK – Katolícka univerzita v Ružomberku, UMB BB – Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, AU BB – Akadémia umení v Banskej Bystrici, TU ZV – Technická univerzita vo Zvolene, PU PO – Prešovská univerzita v Prešove, UVL KE – Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, TU KE – Technická univerzita v Košiciach, UPJS – Univerzita Paula Jozefa Šafárika v Košiciach.

Z hľadiska počtu študentov je najväčšou verejnou vysokou školou na Slovensku Univerzita Komenského v Bratislave, kde v priemere za sledované roky študuje cca 15 % študentov verejných vysokých škôl na Slovensku, čo je v absolútnom počte vyše 27 tisíc (v roku 2010) študentov. Je to takmer 1,7 krát viac ako je všetkých študentov verejných vysokých škôl pochádzajúcich z Bratislavského kraja. Druhou vysokou školou v poradí je Slovenská technická univerzita v Bratislave s podielom približne 10 %, čo je približne 18 tisíc zapísaných študentov. Najsilnejšiu trojicu uzatvára Technická univerzita Košice s vyše 16 tisíc zapísanými študentmi, čo predstavuje približne 9 % podiel. Viac ako 10 tisíc študentov si udržali do roku 2010/11 ešte Ekonomická univerzita v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Žilinská univerzita v Žiline a Prešovská univerzita v Prešove. Tesne pod túto hranicu už klesla Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Do strednej veľkostnej kategórie (5 – 9 tisíc poslucháčov) sa zaraďuje ďalších 6 univerzít (TU Trnava, UCM Trnava, TUAD Trenčín, KU Ružomberok, UPJŠ Košice a TU Zvolen). Z hľadiska počtu študentov je najmenšou (a zároveň aj najmladšou) všeobecnou univerzitou na Slovensku Univerzita J. Selyeho v Komárne, ktorej počet študentov sa pohybuje okolo 2,5 tisíc. Úplne najmenšou analyzovanou verejnou univerzitou je Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach, ktorá dosahuje počet študentov 1400 až 1900 a za ňou už nasledujú trojice umeleckých vysokých škôl (VŠMÚ Bratislava, VŠVÚ Bratislava a AU Banská Bystrica) ktoré majú tisíc a menej zapísaných študentov.

Pokiaľ ide o vývoj počtu študentov v rokoch 2008 – 2010, existujú medzi jednotlivými verejnými vysokými školami výrazné rozdiely. Najdynamickejšie narástol počet študentov UVL Košice (až o +33 %), keďže však ide o malú školu, v absolútnych počtoch ide o zhruba 300 študentov. Podobný, ale relatívne menší nárast počtu študentov zaznamenali aj tri umelecké vysoké školy. Z ostatných univerzít to však bola najmä Univerzita Pavla Jozefa Šafárika Košice (+15 %) a Technická univerzita vo Zvolene (+12 %), opäť však ide o menšie univerzity. Viaceré univerzity zaznamenali veľké výkyvy vo vývoji počtu študentov, kým v roku 2008 – 2009 počty ich študentov prudko rástli, nasledujúci rok znamenal výrazný pokles. Najznámejším prípadom je Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka, ktorá najskôr dosiahla medziročne 12 % nárast počtu študentov a v nasledujúcom roku až 30 % medziročný pokles (celkovo tak počet jej študentov klesol za rok 2008 – 2010 o 20 %). Podobné, ale rozsahom menšie výkyvy zažili aj iné univerzity, niektoré si však napriek tomu udržali prírastok študentov (UJS Komárno +4 %, TU Trnava +3 % a z veľkých univerzít TU Košice +1 %), iným celkovo počet študentov poklesol (UCM Trnava -13 %). S postupne klesajúcim počtom študentov sa stretávajú všetky ostatné univerzity (UK Bratislava -6 %, EU Bratislava -1 %, STU Bratislava -2 %, UKF Nitra -10 %, SPU Nitra -4 %, ŽU Žilina -6 %), pričom miernejší pokles počtu študentov zaznamenávajú univerzity s technickým zameraním. Výraznejší prepád počtu študentov zaznamenávajú najmä PU Prešov (-16 %) a UMB Banská Bystrica (-23 %). Vôbec najväčší pokles počtu študentov, a to aj absolútnych hodnotách, zaznamenala v rokoch 2008 – 2010 Katolícka univerzita v Ružomberku, ktorá prišla o takmer 5 tisíc študentov čím dosiahla až 40 % pokles počtu študentov.

Veľké rozdiely sú medzi verejnými vysokými školami aj pokiaľ ide o podiel ich študentov v internom a externom štúdiu. Rovnako ako v celoslovenskom priemere sa podiel externých študentov na všetkých verejných vysokých školách znížil (okrem UPJŠ Košice), na niektorých len veľmi mierne, alebo prechodne, na niektorých viac. Medzi školy s najnižším podielom externých študentov patria tradične umelecké školy a STU Bratislava, v ktorých podiel študentov externej formy štúdia klesol dokonca pod 6 %. Menej ako 20 % podiel externých študentov dosahujú ďalej už len UVL Košice a UPJŠ Košice. Naopak viac ako 30 % podiel externých študentov si naďalej udržiavajú UKF Nitra, TU Zvolen, PU Prešov, UJS Komárno, UMB Banská Bystrica a TU Trnava. Viac ako 40 % podiel študentov v externej forme majú stále TUAD Trenčín (43 %) a KU Ružomberok (46 %). Je to len mierne zlepšenie stavu, kedy v predchádzajúcich dvoch rokoch tieto dve univerzity dosiahli až hraničný podiel 49 % študentov v externej forme štúdia. Najväčší pokles podielu externých študentov zaznamenala UCM Trnava kde sa znížil zo 43 % v roku 2008/2009 na 22 % v roku 2010/2011.

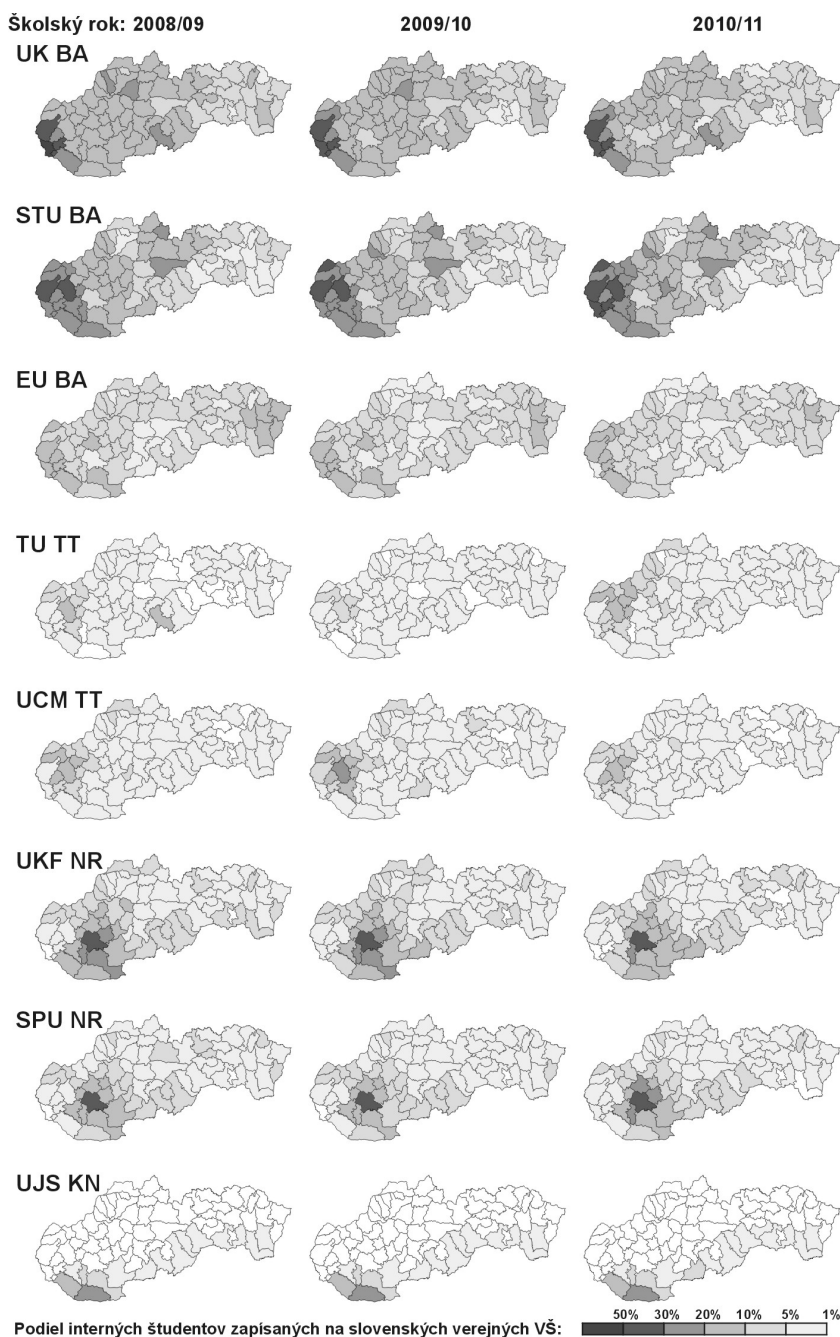
Z hľadiska podielu študentov v internej forme štúdia na celkovom počte študentov tejto formy štúdia na Slovensku (2010/2011) má najvyšší podiel UK Bratislava (16 %), nasledujú STU Bratislava (13 %) a TU Košice (10 %). Z hľadiska podielu študentov v externej forme štúdia na celkovom počte študentov tejto formy štúdia na Slovensku má najvyšší podiel opäť UK Bratislava (12 %), nasleduje UMB Banská Bystrica (10 %) a UKF Nitra (9 %).

4 REGIÓNÝ DOCHÁDZKY ŠTUDENTOV VEREJNÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL

Podobne ako sa menili počty študentov jednotlivých verejných vysokých škôl na Slovensku za posledné tri roky, menili sa aj regióny prevládajúcej dochádzky na tieto školy, pričom sa výrazne líšil vývoj v rámci internej a externej formy štúdia.

4.1 Interné štúdium

Vzťah jednotlivých vysokých škôl a miest trvalého bydliska ich študentov znázorňujú obr. 2a a 2b. Poradie nasledujúceho opisu jednotlivých vysokých škôl sme zvolili podľa veľkosti meranej počtom dochádzajúcich interných poslucháčov v roku 2010/2011 (v prílohách sú zoradené podľa regiónov). Presnosť nášho opisu je samozrejme závislá od získaných dát z ministerstva školstva SR. Do našich regionálnych porovnaní sme zahrnuli údaje, ktoré univerzity poskytli ministerstvu školstva, no najmä pri niektorých subjektoch sú dáta dosť rozporuplné, okrem počtu študentov priradených ku konkrétnym obciam trvalého bydliska v SR tu totiž figurujú rôzne početné skupiny ostatných študentov, do ktorých sa rátajú zahraniční študenti, či študenti s neuvedeným bydliskom. Celkovo bolo len v roku 2010/2011 takto evidovaných 14 % interných študentov, no ich podiel pri niektorých univerzitách je abnormálne vysoký, preto tento údaj aspoň za posledný sledovaný rok 2010/2011 uvádzame pri každej univerzite.

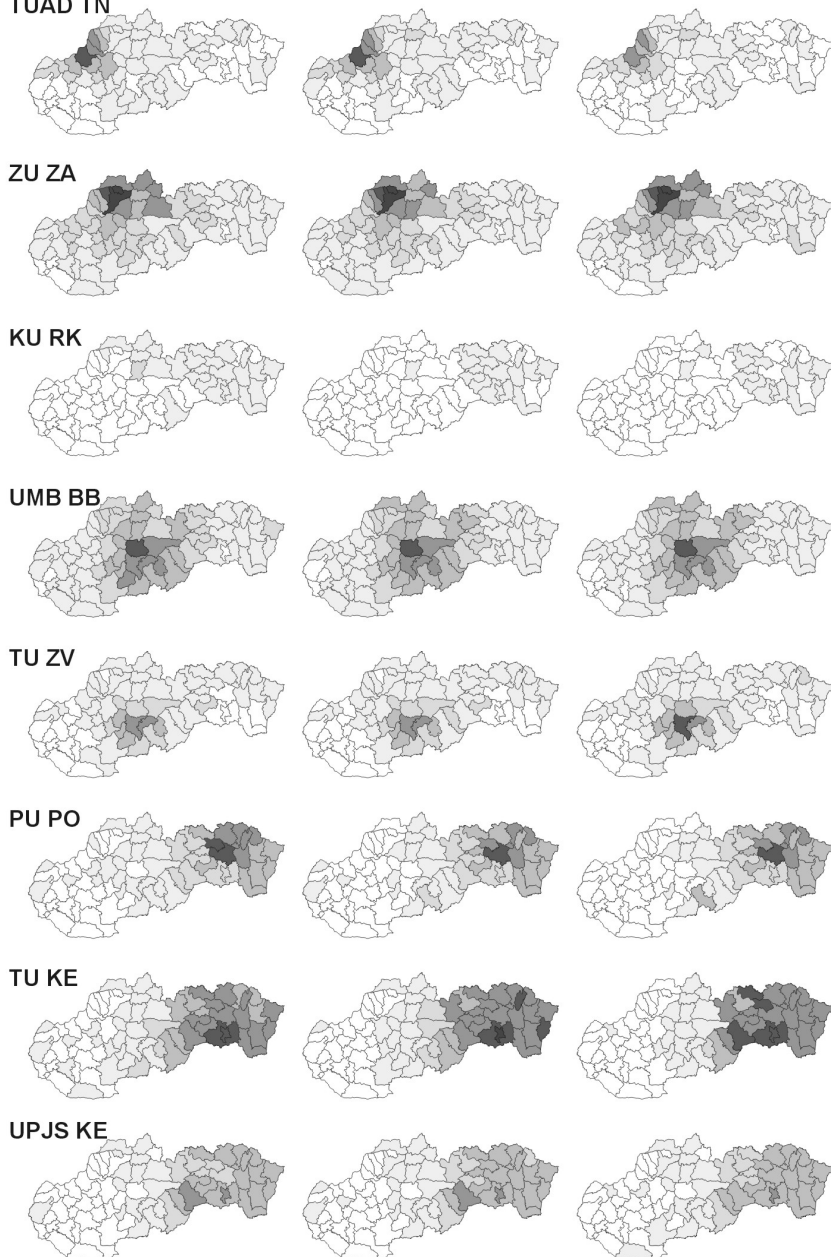


Obrázok 2a Podiel interných študentov zapísaných na verejných vysokých školách na Slovensku v rokoch 2008 – 2010. Spracované podľa databázy Ministerstva školstva SR (2011).

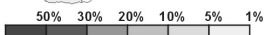
Školský rok: 2008/09
TUAD TN

2009/10

2010/11



Podiel interných študentov zapísaných na slovenských verejných VŠ:



Obrázok 2b Podiel interných študentov zapísaných na verejných vysokých školách na Slovensku v rokoch 2008 – 2010. Spracované podľa databázy Ministerstva školstva SR (2011).

Univerzita Komenského v Bratislave (UK BA) je počtom poslucháčov najväčšou vysokou školou na Slovensku. Zodpovedá tomu aj zastúpenie a rozmiestnenie miest trvalého bydliska jej študentov. Do univerzity dochádzajú študenti zo všetkých okresov Slovenska. Najviac študentov dochádza zo susedných okresov Malacky a Senec (30 – 50 % všetkých študentov v okrese). Z ďalších najbližších okresov: Senica, Senec, Dunajská Streda dochádza 20 – 30 % ich študentov. Zo samotnej Bratislavy študuje najviac študentov práve na UK BA, pričom ich podiel sa však neustále znižuje, kým v školskom roku 2008/2009 to bolo 52,2 % všetkých študentov na verejných VŠ v hlavnom meste, v školskom roku 2010/2011 klesol tento podiel na 42,9 %. Ako jedna z mála univerzít si UK BA udržiava výrazný celoslovenský dosah. Len zhruba 16 % jej interných študentov pochádza z Bratislavy a zatiaľ len v štyroch okresoch Slovenska klesol podiel jej študentov na menej ako 5 % zo všetkých interných študentov verejných VŠ (Detva, Stará Ľubovňa, Košice, Košice okolie a Sobrance). Najnižší podiel na interných študentoch dosahuje UK BA v Starej Ľubovni (2,9 % interných študentov verejných VŠ). Celkovo však v rokoch 2008 – 2010 môžeme sledovať čiastočný ústup podielu UK BA v regiónoch, najmä na východe Slovenska, ale v poslednom roku aj v niektorých oblastiach stredného a dokonca i západného Slovenska (Nitra a okolie). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 26 % interných študentov UK BA.

Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU BA) má najväčší podiel interných študentov v neďalekých okresoch: Trnava, Malacky a Skalica (30 – 50 %), od roku 2010/2011 aj v Bratislave a Senci. Celkovo 20 – 30 % študentov dochádza zo súvislého územia, tvoreného ostatnými okresmi Bratislavského, Trnavského kraja a okresmi Komárno, Šaľa, Nové Mesto nad Váhom a Myjava, pričom môžeme v sledovanom období zaznamenať postupné rozširovanie tohto zázemia. Takýto podiel dosahujú ešte okresy Ilava a Brezno, kde má STU BA detašované pracoviská a okres Tvrdošín. Územie s výraznejším dosahom STU BA (podiel viac ako 10 %) zasahuje okrem západného Slovenska ešte aj väčšinu stredného Slovenska (okrem „ostrov“ Nitry, Žiliny a Banskej Bystrice – Zvolena). Na východnom Slovensku dosah STU BA výrazne klesá, evidentne v súvislosti s rastúcim dosahom TU Košice. Napriek tomu si však dosah STU BA na regióny Slovenska drží pomerne stabilnú úroveň a pomerne silný celoslovenský dosah (najsilnejší je v Košiciach s iba 1,2 % podielom interných študentov). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 4 % interných študentov STU BA.

Technická univerzita v Košiciach (TU KE) je počtom interných študentov síce tretia najväčšia vysoká škola na Slovensku, má však už výrazne regionálny dosah. V samotnom meste Košice si udržiava podiel interných študentov až 48 % (v roku 2009/2010 dokonca až 50,4 %) a v okresoch Košice – vidiek a najnovšie aj v okresoch Rožňava, Sabinov a Stará Ľubovňa viac ako 30 %. TU KE má na východe Slovenska súvislé zázemie, ktoré sa zrejme ešte posilňuje, takže okrem okresu Kežmarok (17,4 %) už všade presahuje viac ako 20 %. Ďalej na západ je však spádové územie TU KE pomerne výrazne ukončené, pričom toto ohraničenie sa v posledných rokoch zvyrazňuje. Zo stredného Slovenska 20 % podiel dosahuje TU KE

už len v okrese Revúca, viac ako 10 % v okrese Rimavská Sobota a za líniou Dolný Kubín, Martin, Žarnovica, Veľký Krtíš sa jej dosah prakticky končí a klesá pod hranicu 1 % interných študentov. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 3 % interných študentov TU KE.

Ekonomická univerzita v Bratislave (EU BA) je poslednou z univerzít s výraznejším celoslovenským dosahom. Hoci vzhľadom na svoje užšie odborné zameranie nedosahuje v žiadnom z regiónov výraznú dominanciu v podiele interných študentov, stále však má pomerne vyrovnané zastúpenie vo všetkých okresoch Slovenska. No i v prípade tejto vysokej školy je badať zreteľný úbytok v niektorých regiónoch (najmä na východe Slovenska). Okrem okresov Bratislavského kraja (mimo mestských okresov so zastúpením iba 4,4 %) nad 10 % majú v ostatnom školskom roku zastúpenie už len okresy Dunajská Streda, Senica, Myjava a Humenné. V žiadnom z okresov Slovenska však podiel interných študentov EU BA neklesol pod 1 % (najmenej Košice 1,6 %), ba vo väčšine sa stále udržiava nad hranicou 5 %. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 31 % interných študentov EU BA.

Žilinská univerzita v Žiline (ZU ZA) priťahuje dlhodobu z okresu Žilina a Kysucké Nové Mesto viac ako polovicu všetkých interných študentov a z okresu Bytča viac ako 35 % študentov. Súčasť silného zázemia tejto univerzity ešte tvoria blízke okresy Čadca, Považská Bystrica, Martin, Ružomberok, Tvrdošín a Námestovo s viac ako 20 % podielom študentov. V ostatných priľahlých okresoch severu a severozápadu Slovenska si udržiava viac ako 10 % podiel interných študentov. Aj na väčšine zvyšného územia Slovenska dosahuje 1 – 8 % podiel interných študentov. Mimo výraznejší dosah Žilinskej univerzity sú Bratislava, Košice a juh západného Slovenska, kde má menej ako 1 % podiel. Žilinskú univerzitu tak môžeme označiť za veľmi silnú regionálnu univerzitu s výrazným vplyvom na väčšinu územia Slovenska. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 5 % interných študentov Žilinskej univerzity.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (UKF NR) má interných študentov z väčšiny územia Slovenska, pričom majoritu tvoria študenti z Nitrianskeho kraja a priľahlej časti Banskobystrického kraja. Aj v prípade tejto univerzity je viditeľné zužovanie regiónu dochádzky študentov na bližšie zázemie sídla univerzity. Pričom aj v samotnom okrese Nitra sa podiel UKF NR neustále znižuje v prospech SPU Nitra (z podielu 35,4 % klesol na 30,5 %). Rovnako aj v regiónoch od Nitry najvzdialenejších univerzitných centrách a ich bezprostrednom zázemí sa podiel interných študentov UKF NR zredukoval pod 1 % (Bratislava-Senec, Prešov, Košice). Na veľkej časti ostatného územia Slovenska sa podiel interných študentov UKF NR pohybuje v rozmedzí 1,5 – 8 %. UKF NR teda tiež možno hodnotiť ako regionálnu univerzitu s výrazným celoslovenským dosahom, ktorý však začína výraznejšie slabnúť. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 18 % interných študentov UKF NR.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB BB) zaberá región so študentmi s trvalým bydliskom prevažne na strednom Slovensku. V samotnom okrese školy ju navštevuje 47 % interných študentov a v priliehajúcich okresoch Brezno,

Zvolen, Detva a Poltár je to 20 – 23 % interných študentov. Ďalšie územie, z ktorého odchádza viac ako 10 % interných študentov do UMB BB sa tiahne stredom Slovenska od južných okresov Veľký Krtíš, Lučenec, Rimavská Sobota, Revúca s výnimkou okresov Liptovský Mikuláš a Tvrdošín po severné hranice. Na ostatnom území východného a väčšiny západného Slovenska dosahuje podiel študentov UMB BB viac ako 1 %, iba v okresoch Bratislavského kraja a okresoch Dunajská Streda a Šaľa klesá tento podiel na menej ako 1 %. Aj prípade UMB BB môžeme pozorovať pozvoľnú redukciu zázemia dochádzky interných študentov, rovnako ako aj znižovanie podielu jej študentov v centrálnej časti spádového územia. Stále však aj UMB BB patrí medzi silné regionálne univerzity s významným celoslovenským dosahom. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 2 % interných študentov UMB BB.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJS KE) má, podobne ako všetky košické a prešovské univerzity, výraznú oblasť dochádzky na východnom Slovensku. Vzhľadom na silnú konkurenciu však iba v samotných Košiciach podiel jej študentov dosahuje 27,5 %, v ostatných okresoch východného Slovenska klesol na úroveň 7 až 15 %. Napriek skutočnosti, že počet interných študentov tejto univerzity ako jedinej kontinuálne rastie, jej regionálny dosah sa vplyvom silnej konkurencie znižuje. V oblasti stredného Slovenska sa podiel študentov tejto univerzity znižuje k 0,6 – 4,5 % a na západnom Slovensku len v 4 okresoch presahuje tesne hranicu 1 %. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 16 % interných študentov UPJS KE.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre (SPU NR) patrí medzi malú skupinu tých univerzít, ktoré si udržiavajú nárast počtu interných študentov, vďaka čomu predbehla i Prešovskú univerzitu. SPU NR má síce celoslovenské pôsobenie, avšak výrazný podiel jej študentov sa koncentruje do Nitry a okolia (až vyše 25 % jej interných študentov tvoria študenti z okresu Nitra). V okrese Nitra ju navštevuje v ostatnom roku až 40,3 % interných študentov a v okolitých okresoch Zlaté Moravce, Šaľa a Topoľčany je do viac ako 20 % interných študentov. S výnimkou Šale za posledné tri roky presiahla svojím podielom v týchto okresoch UKF NR. Mierne sa tiež posilňuje širšie zázemie dochádzky SPU NR, ktorého základ tvorí najmä väčšina Nitrianskeho kraja, kde okrem okresu Komárno dosahuje viac ako 10 % podiel na interných študentoch. V južných okresoch Banskobystrického kraja a v priľahlých okresoch ostatných susedných krajov dosahuje viac ako 5 % podiel interných študentov a na zvyšku územia Slovenska viac ako 1 % podiel. Len v Košiciach podiel študentov SPU dlhodobo nedosahuje ani 1 % podiel. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 3 % interných študentov SPU NR.

Prešovská Univerzita v Prešove (PU PO) rovnako ako košické vysoké školy priťahuje na interné štúdium poslucháčov výrazne z východného, resp. najmä severovýchodného Slovenska. Pritom možno v posledných rokoch badať nielen celkový úbytok počtu jej študentov, ale aj zužovanie spádovej oblasti, keďže už len v okrese Prešov si univerzita udržiava viac ako 30 % podiel interných študentov a počet okresov s viac ako 20 % podielom sa znížil zo 6 na 4 (Sabinov, Vranov nad Topľou,

Svidník a Medzilaborce). Aj 10 % hranica podielu interných študentov študujúcich na PU PO nedosahuje celé hranice Košického, ba ani Prešovského kraja. Dosah univerzity na stredné Slovensko je podobne ako pri ostatných východoslovenských univerzitách slabý (dokonca z nich najslabší) a na celé západné Slovensko takmer nulový. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 12 % interných študentov PU PO.

Univerzita sv. Cyrila Metoda v Trnave (UCM TT) má tiež z hľadiska dochádzky študentov prevažne regionálny charakter. Napriek tomu, že si udržiava tesný náskok v počte interných študentov pred TU TT, jej regionálny dopad, pokiaľ ide o interných študentov sa zoslabuje. V roku 2010/2011 si už len v troch okresoch (Trnava, Piešťany, Pezinok) udržala viac ako 10 % podiel interných študentov (študenti z týchto okresov však tvorili len 19 % interných študentov univerzity) a len v 8 ďalších dosiahla viac ako 5 % podiel. Na zvyšku územia Slovenska to bolo 1 – 4,9 % a v stále sa zväčšujúcej skupine okresov na východe Slovenska klesá jej podiel pod 1 %. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 16 % interných študentov UCM TT.

Trnavská univerzita v Trnave (TU TT) po prechodnom oslabení vykazuje len o málo výraznejší spádový región zosilnenej dochádzky interných študentov ako v prípade UCM TT. V prípade Trnavskej univerzity sa tento región s viac ako 10 % podielom interných študentov sústreďuje na okresy Trnava, Hlohovec, Piešťany, Senica a Nové Mesto nad Váhom (spolu takmer 25 % interných študentov TU TT). V ďalších 15 okresoch prevažne západného Slovenska presahuje 5 % podiel a na väčšine ostatného územia Slovenska 1 % podiel. Menej ako 1 % podiel denných študentov dosahuje iba v okresoch Šaľa, Bytča a Košice. Je však treba poznamenať, že počet týchto okresov s najnižším podielom sa v posledných rokoch výrazne zredukoval (zo 14 na 3). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 1 % interných študentov TU TT.

Katolícka univerzita v Ružomberku (KU RK) je pomerne atypická univerzita pokiaľ ide o región dochádzky jej študentov. Hoci celkovo na nej študuje 3 % všetkých interných študentov verejných vysokých škôl (v roku 2010/2011), iba v okrese Levoča presiahla 4 % podiel na celkovom počte interných študentov. Okrem „sídlného“ okresu Ružomberok (1,2 % podiel) a okresu Tvrdošín je všetkých zvyšných 14 okresov, kde podiel KU presiahol aspoň 1 % interných študentov, lokalizovaných na východnom Slovensku. Celkovo zo všetkých okresov východného Slovenska pochádza až 89 % študentov v rámci Slovenska. V žiadnom okrese nepresahuje podiel zapísaných študentov 5 %, dokonca ani v samotnom okrese Ružomberok (2,3 %). Z mnohých okresov na KU RK neštuduje ani jeden interný študent. Tieto údaje však do značnej miery spochybňuje skutočnosť, že podľa údajov evidovaných na ministerstve školstva, v kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom v SR bolo v roku 2010/2011 až 85 % interných študentov KU RK!

Technická univerzita vo Zvolene (TU ZV) patrí medzi špeciálne zamerané univerzity na Slovensku, čo teoreticky vytvára predpoklad na jej široký celoslovenský dosah. V skutočnosti je však viac ako regionálna univerzita, pritom postupne mierne rozširuje jadro zázemia dochádzky svojich študentov. V roku 2008/2009

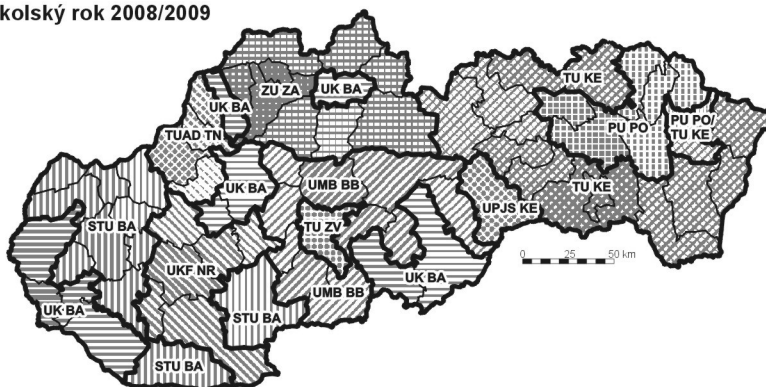
v okrese Zvolen dosiahol podiel jej interných študentov 29,7 % a v roku 2010/2011 až 31,4 %. Podobne sa k 30 % hranici blíži v okrese Detva. Podiel interných študentov TU ZV väčší ako 10 % majú susedné okresy: Banská Bystrica, Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica, Krupina a Poltár, z týchto doposiaľ menovaných okresov pochádza celkovo až 43 % interných študentov TU ZV. Vo väčšine ostatných oblastí Slovenska je dosah TU ZV výrazne slabší (menej ako 5 %), v niektorých ako sú napr. okresy na Podunajskej nížine, či v oblasti Košickej kotliny je prakticky nulový. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 1 % interných študentov TU ZV.

Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne (TUAD TN) má svojich študentov prevažne z Považia a priľahlých okresov. Okrem už spomínaného výrazného poklesu počtu študentov tejto univerzity však môžeme sledovať i výrazné oslabenie jej dopadu na podieloch interných študentov v priľahlom zázemí. Kým v samotnom okrese Trenčín tvoril ich podiel v roku 2008/2009 až 32,1 %, v roku 2010/2011 to bolo už iba 24,2 %. Viac ako 20 % podiel interných študentov si udržala univerzita už len v okrese Ilava, kde má detašovanú fakultu. Viac ako 10 % podiel si udržala ešte v 3 susedných okresoch, (v roku 2008/2009 to bolo v 5 okresoch). Najmä vo väčšine okresov južnej polovice Slovenska je dosah TUAD TN minimálny (menej ako 1 % študentov). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 evidovaných 12 % interných študentov TUAD TN.

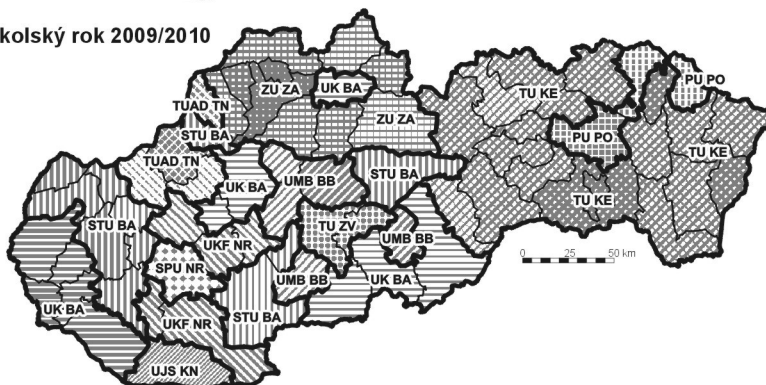
Univerzita J. Selyeho v Komárne (UJS KN) je najmenšou nami sledovanou univerzitou (v poslednom roku ju počtom študentov predbehla dokonca UVL Košice). Vzhľadom na svoje zameranie je táto univerzita viazaná najmä na okresy s maďarskou menšinou. No i tu výraznejší (postupne rastúci) podiel dosahuje iba v okresoch Komárno (26,2 %) a Dunajská Streda (16,9 %), ktorí tvoria vyše 43 % jej interných študentov (rok 2010/2011). V ďalších južných okresoch nedosahujú jej študenti zväčša ani 5 % podiel. V ostatných okresoch väčšiny územia Slovenska podiel UJS KN nedosahuje ani 1 %, alebo je často nulový. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 16 % interných študentov UJS KN.

Celkový pohľad na vývoj podielu interných študentov prislúchajúcich jednotlivým vysokým školám v jednotlivých okresoch Slovenska nám poskytuje obr. 3. Pokiaľ ide o prevládajúcu dochádzku interných študentov na verejné vysoké školy podľa okresov, tak len niekoľko univerzít získalo aspoň v niektorom okrese SR najväčší podiel študentov. Kým v roku 2008/2009 to bolo 10 univerzít zo 16 sledovaných, v nasledujúcom roku sa rozšíril na 11 univerzít a tento počet sa udržal i v roku 2010/2011. Všeobecne možno konštatovať, že ustupuje vplyv všeobecnovzdelávacích univerzít v prospech odborne zameraných (prevažne technických) univerzít. Napr. UK BA dominovala v roku 2008/2009 v 10 okresoch, no v roku 2010/2011 už len v 4, podobne sa dominantný dosah UKF NR znížil zo 6 na 1 okres, v prípade UMB BB z 10 okresov na 6, či v prípade PU PO zo 6,5 okresu (v okrese Humenné mala rovnaký podiel študentov ako TU KE) na 1 okres. Prevažne na úkor UK BA sa rozšíril najmä dominantný dosah STU BA (z 11 okresov na 17 okresov), na úkor

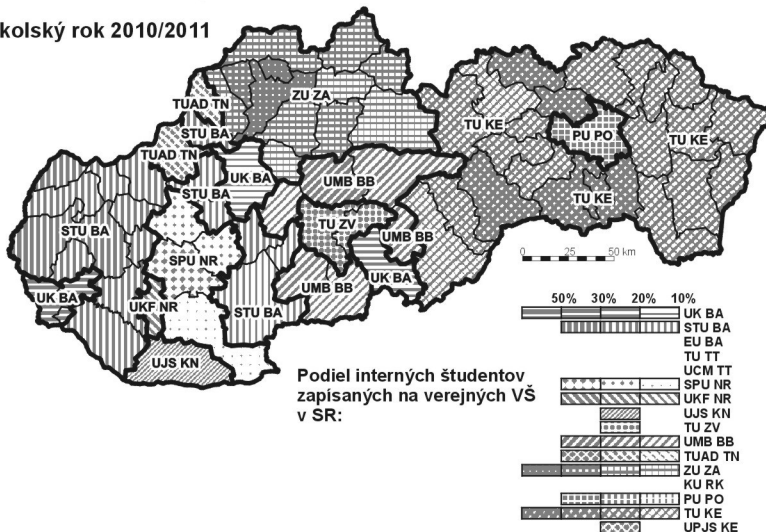
Školský rok 2008/2009



Školský rok 2009/2010



Školský rok 2010/2011



Obrázok 3 Podiel interných študentov zapísaných na verejných vysokých školách na Slovensku podľa okresov v školskom roku 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011. Spracované podľa databázy Ministerstva školstva SR (2011).

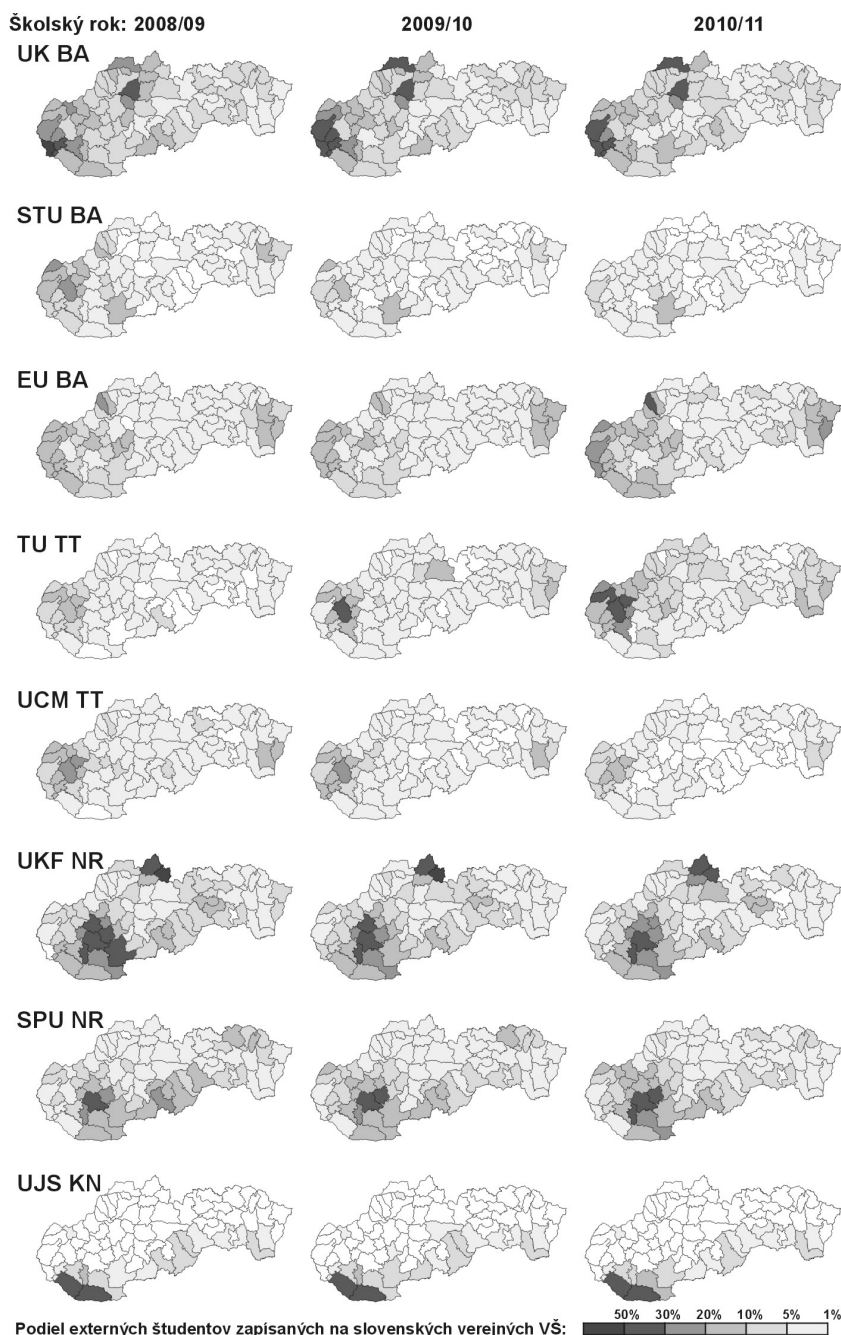
UKF NR sa SPU NR dominantne rozšírila z 0 okresov na 4, TU ZV na úkor UMB BB z 1 na 2 okresy a najmä TU KE na úkor PU PO, ale aj UPJŠ KE a UMB BB z 13,5 na 22 okresov. Rozšírilo sa tiež dominantné zázemie ŽU ZA z pôvodných 9 okresov na všetkých 11 okresov Žilinského kraja plus okres Považská Bystrica, kým región dominancie TUAD TN sa marginalizoval z pôvodných 4 okresov na 2. UJS KN si získala dominanciu iba v okrese Komárno. Ostatné univerzity svoj región dominantnej dochádzky interných študentov buď ani nedosiahli alebo ho počas sledovaného obdobia stratili (UPJŠ KE).

4.2 Externé štúdium

V prípade hodnotenia podielov externých študentov zapísaných na slovenských verejných vysokých školách v kontexte ich trvalého bydliska sme sa stretli s obdobnými problémami ako v prípade interných študentov. Výsledky analýzy miesta trvalého pobytu zapísaných externých študentov na slovenských verejných vysokých školách dokumentujú obr. 4a a 4b.

Univerzita Komenského v Bratislave (UK BA) je počtom zapísaných externých študentov (obdobne ako v prípade interných študentov) najväčšou verejnou vysokou školou na Slovensku s podielom cca 12 % všetkých študentov (tab. 1). V prípade UK BA možno pozorovať postupné znižovanie celorepublikového vplyvu na území Slovenska. Aj napriek tomu, že podiel univerzity na počte externých študentov zostáva relatívne stály, v absolútnych číslach ide o pokles vyše 2 000 študentov. S tým spojený zostup je dobre identifikovateľný najmä na východe Slovenska, resp. na Pohroní, kde v mnohých okresoch klesol podiel UK BA pod 5 % externých študentov. Kým v roku 2008/2009 zo všetkých okresoch západného Slovenska študovalo na UK BA minimálne 5 % externých študentov zo všetkých externých študentov na verejných vysokých školách, v roku 2010/2011 sa objavujú okresy s menším ako 5 % podielom (Nitra, Zlaté Moravce). V roku 2008/2009 menší ako 5 % podiel dosiahlo 16 okresov, avšak v roku 2010/2011 to bolo už 25 okresov. Trendom je teda znižovanie rádiusu regiónu pôsobnosti UK BA na území Slovenska a jeho koncentrácia najmä na západnom Slovensku, resp. v okolí detašovaných pracovísk (v okrese Martin približne 30 % podiel). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bola v roku 2010/2011 až štvrtina (26 %) externých študentov UK BA.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB BB) je po UK BA druhou najväčšou verejnou univerzitou na Slovensku podľa prihlásených externých študentov s 10 % podielom. Z časového hľadiska možno sledovať postupný trendový úbytok externých študentov na UMB BB s hodnotou 2 697 študentov medzi rokmi 2008/2009 a 2010/2011. Z priestorového hľadiska výrazne dominujú študenti z okresu Banská Bystrica (podiel neklesá pod 70 %) a z okresu Brezno (podiel neklesá pod 50 %). UMB BB má celorepublikový charakter s výrazným zameraním na stredné Slovensko. Pomocou detašovaných pracovísk v Rimavskej Sobote, Spišskej Novej Vsi a Poprade výraznejšie zasahuje jej vplyv aj na východné Slovensko. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 3 % externých študentov UMB BB.



Obrázok 4a Podiel externých študentov zapísaných na verejných vysokých školách na Slovensku v rokoch 2008 – 2010. Spracované podľa databázy Ministerstva školstva SR (2011).

Školský rok: 2008/09
TUAD TN

2009/10

2010/11

ZU ZA

KU RK

UMB BB

TU ZV

PU PO

TU KE

UPJS KE

Podiel externých študentov zapísaných na slovenských verejných VŠ:



Obrázok 4b Podiel externých študentov zapísaných na verejných vysokých školách na Slovensku v rokoch 2008 – 2010. Spracované podľa databázy Ministerstva školstva SR (2011).

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (UKF NR) je podielom externých študentov treťou najväčšou verejnou vysokou školou na Slovensku. V prípade externých študentov má UKF NR tri významné spádové regióny. Prvým z nich je Nitriansky kraj a priľahlé okresy, kde dlhodobo dosahuje cez 10 – 20 % podiel. Druhým regiónom v kontexte s detašovaným pracoviskom v Trstenej sú okresy na Kysuciach a Orave (v roku 2010/2011 mala UKF NR v okrese Tvrdošín 43,4 %; Námestovo 32,2 %; Dolný Kubín 20,2 % podiel). Tretím regiónom je okres Spišská Nová ves a širšie okolie vzhľadom na detašované a pedagogické pracovisko UKF NR v meste Spišská Nová Ves. V zázemí jej okresov dosahuje UKF NR vyše 10 % podiel. Aj napriek celkovému poklesu externých študentov, si univerzita zachováva celorepublikový charakter v externej forme štúdia (externí študenti pochádzajú zo všetkých okresov SR). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 17 % externých študentov UKF NR.

Ekonomická univerzita v Bratislave (EU BA) je v prípade externých študentov progresívnou verejnou vysokou školou s podielovým nárastom vyše 2 percentuálne body (8,3 % podiel v roku 2010/2011). Výraznejšie narastal vplyv na východnom (okresy Sobrance, Michalovce, Humenné, Snina dosahovali v roku 2010/2011 podiel nad 10 %), resp. na západnom Slovensku v okolí Bratislavy, Považí a okresov na Podunajskej nížine. Súvislosti možno hľadať v detašovaných pracoviskách (Michalovce) a pobočkách (Podnikovohospodárska fakulta EU v Košiciach) EU BA na východnom Slovensku. Za ostatné roky EU BA otvorila ďalšie detašované pracoviská v Nových Zámkoch, Púchove, Topoľčanoch, Martine, Šuranoch, Trstenej, Senici a Žarnovici so snahou rozšíriť svoje priestorové pôsobenie a zvýšiť počet externých študentov. Počet okresov s podielom menším ako 5 % externých študentov sa za dva roky znížil zo 42 na 34 okresov a naopak vzrástol počet okresov s viac ako 10 % podielom externých študentov zo 16 na 19 okresov. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 celkovo 16 % externých študentov EU BA.

Prešovská Univerzita v Prešove (PU PO) postupne stráca svoj podiel na celkovom počte zapísaných externých študentov na verejné vysoké školy na Slovensku (tab. 1). Napriek tomu je podľa tohto ukazovateľa piatou najväčšou slovenskou verejnou vysokou školou. Celkovo však dochádza k znižovaniu pôsobnosti PU PO nielen na východnom Slovensku, keďže až v prípade 58 % okresov došlo k zníženiu jej podielu. Významné postavenie si stále zachováva najmä v Prešovskom a Košickom kraji, kde v prípade 11 okresov má viac ako 20 % podiel (Prešov, Sabinov, Svidník, Medzilaborce, Stropkov, Vranou nad Topľou, Bardejov, Snina, Sobrance, Humenné, Trebišov). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 16,5 % externých študentov PU PO.

Technická univerzita v Košiciach (TU KE) patrí počtom externých študentov (7 – 8 % podiel) k väčším verejným univerzitám. Jej priestorový dosah je však nadregionálny, nie celorepublikový. Nad 10 % podiel si udržiava výlučne na východnom Slovensku, najmä v mestských okresoch Košice I-IV a v okrese Košice-okolie (40 – 50 % externých študentov). Postupne dochádza k znižovaniu podielu okrem západného Slovenska aj na strednom a k zvýšenej koncentrácii študentov pochádza-

júcich z východného Slovenska. Počet okresov s 0 % podielom v sledovanom období stúpol z 3 okresov na 13 okresov najmä z regiónu západného a severného Slovenska (Šaľa, Piešťany, Považská Bystrica, Bytča, Čadca, Kysucké Nové Mesto). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 iba 5 % externých študentov TU KE.

Katolícka univerzita v Ružomberku (KU RK) výrazne znížila svoj podiel na externom štúdiu v rámci slovenských verejných vysokých školách z 9,6 % na 7,4 % s takmer polovičným úbytkom externých študentov. Celkovo jej vplyv na území Slovenska klesá (77,8 % okresov SR), avšak v okresoch východného Slovenska si stále zachováva významné postavenie. Na rozdiel od interných študentov, v prípade externých študentov je ich podiel relatívne vysoký. Vyše 5 % podiel bol zaznamenaný v 9 okresoch (Spišská Nová Ves, Poprad, Gelnica, Stará Ľubovňa, Kežmarok, Sabinov, Košice-okolie, mestské okresy mesta Košice) s maximom v okrese Levoča (36,1 %). Dôvody možno hľadať v širokej sieti detašovaných pracovísk, školiacich a konzultačných strediskách KU RK v lokalitách Poprad, Levoča, Dolný Kubín, Košice (aj Teologická fakulta), Žilina, Čadca, Stará Ľubovňa, Levoča. V okrese sídla vysokej školy predstavoval v roku 2010/2011 podiel externých študentov iba 1,6 % čo predstavuje pokles oproti roku 2008/2009 až 11,4 percentuálnych bodov. Počet okresov, z ktorých na KU RK neštudoval žiadny externý študent sa v analyzovanom období zvýšil zo 7 na 16 okresov. Obdobne ako v prípade interných študentov, v kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom v SR bolo v roku 2010/2011 až 70 % externých študentov KU RK!

Trnavská univerzita v Trnave (TU TT) možno taktiež považovať za progresívnu univerzitu v poskytovaní externého štúdia. Jej podiel sa v rámci slovenských verejných vysokých škôl zvýšil zo 4,8 % na 6,5 % s relatívne stabilným počtom externých študentov. TU TT zaznamenal iba v prípade 7 okresov pokles svojho podielu (Kežmarok, Lučenec, Krupina, Bardejov, Šaľa, Sabinov a Bytča), aj napriek viacerým detašovaným pracoviskám v tejto časti republiky (Michalovce, Spišská Nová Ves, Bardejov, Žakovce). Na druhej strane výrazne posilnila na západnom Slovensku, najmä v okolí centra vysokej školy. V okrese Trnava dosahovala v roku 2010/2011 podiel až 45,7 %, čo predstavuje nárast o 28,6 percentuálneho bodu prevažne na úkor UCM TT. Kým v roku 2008/2009 nedosahoval TU TT podiel viac ako 20 % ani v jednom okrese SR, v roku 2010/2011 nad 20 % podiel bol zaznamenaný v okresoch Trnava, Senica, Piešťany, Hlohovec, Galanta a Skalica. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 len 2 % externých študentov TU TT.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre (SPU NR) aj napriek poklesu počtu externých študentov, zvyšuje svoj relatívny podiel na počte zapísaných externých študentov na slovenských verejných vysokých školách (5,9 % → 6,4 %). Najvýraznejšie zvyšuje SPU NR svoj podiel na západnom Slovensku v okolí sídla školy najmä na úkor UKF NR. Vo všetkých priľahlých okresoch bol zaznamenaný výraznejší progres (okres Nitra 32,5 % → 39,5 %; okres Zlaté Moravce 21,7 % → 38,0 %; okres Šaľa 23,9 % → 36,8 % a pod.). Na druhej strane klesá vplyv SPU NR na východnom Slovensku, resp. južnom Slovensku aj napriek prítomnosti detašova-

ného pracoviska v Košiciach, konzultačného strediska vo Vranove nad Topľou alebo regionálneho centra vzdelávania v Lučenci. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 iba 2 % interných študentov SPU NR.

Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne (TUAD TN) vykazuje v počte externých študentov výrazné výkyvy, pričom podiel univerzity na počte zapísaných externých študentov na slovenské verejné vysoké školy varíruje v rozmedzí 5,4 – 8,2 – 5,5 %. V polovici okresov klesol podiel TUAD TN na externom štúdiu a keďže v okresoch v tesnom zázemí sídla školy podiel stúpala, možno hovoriť o posilňovaní regionálneho charakteru univerzity. V okrese Trenčín sa podiel TUAD TN zvýšil zo 42,3 % na 48,3 %; v okrese Ilava z 33,0 % na 35,8 %; v okrese Považská Bystrica z 18,8 % na 25,7 %. Výraznejší nárast bol aj v okrese Púchov (Fakulta priemyselných technológií) z 23,7 % na 25,8 %. Na východnom Slovensku bol zaznamenaný osobitý nárast v okrese Kežmarok. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 evidovaných 19 % externých študentov TUAD TN.

Žilinská univerzita v Žiline (ZU ZA) s 5 % podielom externých študentov v rámci slovenských verejných vysokých škôl stráca svoj dosah so zväčšujúcou sa vzdialenosťou od centra univerzity. Aj napriek tomu, že má detašované pracovisko na východe Slovenska v Košiciach, podiel univerzity v košických mestských okresoch a v okrese Košice-okolie klesol z 5 % podielu pod 1 % podiel. Obdobne ako v prípade interných študentov možno aj v prípade externých konštatovať, že dlhodobu sú najväčšími spádovými regiónmi okresy Žilina, Bytča a Kysucké Nové Mesto s podielom okolo 40 – 50 %. Nad hodnotu 10 % sa ešte zaradili okresy Martin, Ružomberok, Považská Bystrica, Dolný Kubín a Čadca. Trendom je klesajúci podiel študentov z juhozápadného Slovenska. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 celkovo 8 % externých študentov ZU ZA.

Technická univerzita vo Zvolene (TU ZV) svoj v podiel na externom štúdiu výrazne zvyšuje nielen v regióne stredného Slovenska, ale aj na celorepublikovej úrovni (2,3 % → 3,8 %). Najväčší nárast možno identifikovať v okresoch Krupina (16,4 p.b.), Detva (15,4 p.b.), Banská Štiavnica (14,9 p.b.), Žiar nad Hronom (10,0 p.b.). Nad 10 % podiel TU ZV v okresoch SR sa medzi rokmi 2008/2009 a 2010/2011 zvýšil zo 6 okresov na 10 okresov. Viac ako 30 % podiel mala TU ZV v roku 2010/2011 v okresoch Detva (44,7 %), Zvolen (39,9 %), Krupina (39,0 %) a Banská Bystrica (31,1 %). Vo väčšine okresov Slovenska (85 %) došlo medzi rokmi 2008 – 2010 k zvýšeniu podielu TU ZV na externom štúdiu. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 vyše 7 % externých študentov TU ZV.

Univerzita sv. Cyrila Metoda v Trnave (UCM TT) postupne znižuje svoj celoplošný charakter, pričom v roku 2010/2011 sa na UCM TT zapísalo 2,9 % externých študentov zo všetkých externých študentov na slovenských verejných vysokých školách. Ako dokumentujú obr. 4a, 4b ide o úbytok najmä na strednom a čiastočne na východ Slovensku. Úbytok na východnom Slovensku je spomalený prítom-

nosťou školiaceho a vzdelávacieho pracoviska v Michalovciach, avšak napriek tomu v okrese Michalovce došlo k úbytku podielu študentov o 9,6 percentuálneho bodu. Celkovo sa počet zapísaných študentov znížil až v prípade 87,5 % okresov Slovenska, čím UCM TT získava výrazne regionálny charakter. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 16 % externých študentov UCM TT.

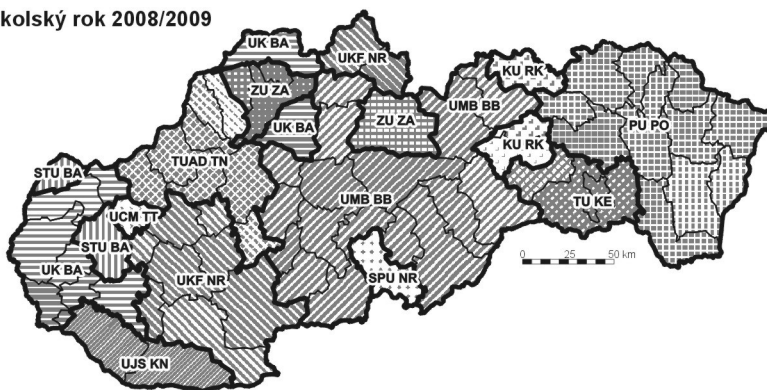
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJS KE) v sledovanom období zvýšila svoj podiel z 1,5 % na 2,8 % zapísaných externých študentov na slovenských verejných školách. Ide o nárast aj v absolútnych hodnotách z 932 na 1 292 študentov. Tento nárast je charakteristický pre okresy sídla univerzity a jej Ústavu vzdelávania v Rožňave. V okresoch Košice I-IV medzi rokmi 2008/2009 až 2010/2011 zvýšila UPJS KE svoj podiel z 8,3 % na 17,2 %, v okrese Rimavská Sobota z 5,9 % na 14,9 %, v okrese Košice-okolie z 3,9 % na 8,5 % a pod. V okrese Rožňava bol tento nárast takmer dvojnásobný. Taktiež sa znížil podiel okresov, z ktorých nepochádzal ani jeden študent z 18 na 10 okresov prevažne zo západného a severného Slovenska. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 až 16 % externých študentov UPJS KE.

Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU BA) postupne znižuje svoj celoslovenský vplyv na externé štúdium, pričom jej podiel za ostatné dva roky klesol zo 4,0 % na 2,4 % čo predstavuje stratu približne 1 400 študentov. Taktiež sa mení priestorový dosah STU BA. V roku 2008/2009 študoval z každého okresu Slovenska aspoň jeden externý študent na STU BA, kým v roku 2010/2011 v prípade 5 okresov Slovenska (Tvrdošín, Medzilaborce, Sabinov, Svidník a Sobrance) nebol zaznamenaný žiadny študent. Rovnako možno pozorovať znižovanie podielu na strednom, ale aj západnom Slovensku. Na začiatku sledovaného obdobia bol podiel dvoch okresov (Trnava a Skalica) nad 20 %, 8 okresov nad 10 % a 11 okresov nad 5 %. V roku 2010/2011 podiel externých študentov cez 10 % bol príznačný iba pre okres Levice a nad 5 % podiel sa dostali ešte okresy Bratislava (7,5 %), Zlaté Moravce (6,4 %), Malacky (6,1 %). V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 celkovo 16 % externých študentov STU BA.

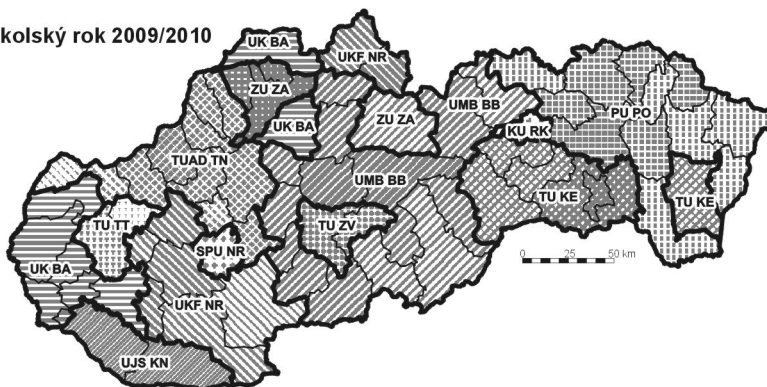
Univerzita J. Selyeho v Komárne (UJS KN) patrí aj v prípade externých študentov k najmenej analyzovanej univerzite s podielom 1,9 % v roku 2010/2011 s klesajúcim počtom externých študentov. Aj napriek tomu, že vo väčšine okresov SR (64 %) podiel UJS KN narástol, stále si univerzita zachováva výrazne regionálny charakter s najvýznamnejším zastúpením v okresoch Komárno a Dunajská Streda (v roku 2010/2011 to bolo viac ako 35 % podiel). Viac ako 5 % podiel (v roku 2010/2011) možno pozorovať ešte v okresoch Nové Zámky, Šaľa, Galanta, Trebišov, Rimavská Sobota a Levice. V ďalších 9 okresoch dosiahla UJS KN podiel vyšie 1 %. V kategórii ostatných študentov zo zahraničia a s neevidovaným bydliskom bolo v roku 2010/2011 takmer 16 % externých študentov UJS KN.

Vo všeobecnosti došlo v prípade vývoja podielu externých študentov prislúchajúcich jednotlivým vysokým školám v jednotlivých okresoch Slovenska k výrazným zmenám (obr. 5). Kým v roku 2008/2009 sa v prípade 19 regiónov a 12 univerzít

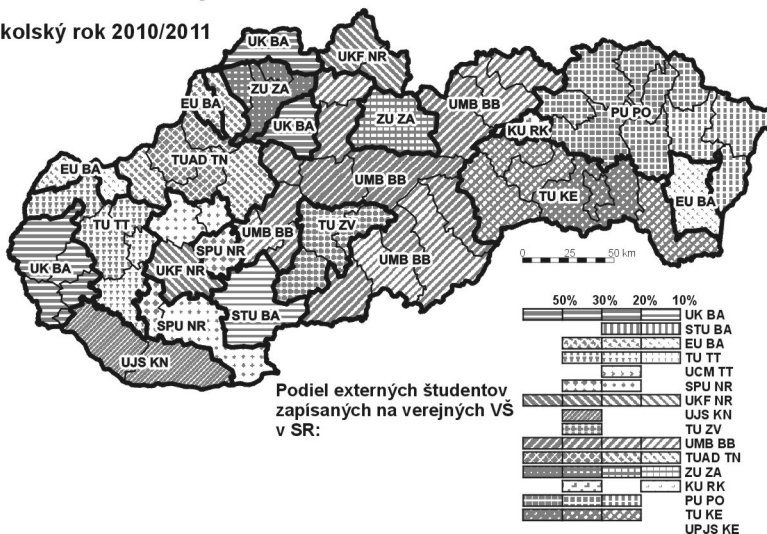
Školský rok 2008/2009



Školský rok 2009/2010



Školský rok 2010/2011



Obrázok 5 Podiel externých študentov zapísaných na verejných vysokých školách na Slovensku podľa okresov v školskom roku 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011. Spracované podľa databázy Ministerstva školstva SR (2011).

prejavilo aspoň v niektorom okrese SR dominantné postavenie s totožnými trendmi ako v prípade interných študentov. V ďalšom období došlo k výraznejším priestorovým zmenám vplyvu verejných univerzít na podiel externých študentov na území Slovenska. Kým pozícia univerzít ako UK BA, ZU ZA alebo UJS KN zostala relatívne stála (v priestorovom meradle), dochádza k vzostupu významu technicky zameraných škôl, čo sa prejavilo zvýšením vplyvu týchto univerzít na úkor všeobecne zameraných univerzít. Ako príklad možno uviesť rozšírenie regiónu vplyvu TU KE najmä na úkor PU PO, UMB BB alebo KU RK či vyčlenenie nového regiónu vplyvu s dominanciou TU ZV na úkor UMB BB, prípadne SPU NR na úkor UKF NR ako aj. Tento trend pokračoval aj v ďalšom roku (2010/2011), kedy bolo územie Slovenska rozdelené do 24 dominantných regiónov spadajúcich pod 14 univerzít. Trend z predchádzajúceho obdobia rozširovania vplyvu technicky zameraných univerzít na úkor všeobecných pokračoval naďalej. Výrazne rozšírili regióny svojho vplyvu najmä EU BA (disjunktívne regióny), TU KE a TU ZV a SPU NR. Na druhej strane, výraznejšie stráca dominantné postavenie KU RK a regióny vplyvu UMB BB, UKF NR alebo UCM TT sú značne redukované. Ojedinele sa prejavili aj dôsledky konkurencie univerzít všeobecnovzdelávacieho zamerania z jedného mesta, čo je najmä prípad Trnavy, kde výrazne narástol počet externých študentov TU TT na úkor študentov UCM TT.

Taktiež treba poukázať na významný faktor detašovaných pracovísk a rôznych školiacich či regionálnych centier daných vysokých škôl, ktorých vplyv na región je výraznejší ako v prípade interných študentov. Napr. postavenie SPU NR v okrese Lučenec, KU RK v okrese Spišská Nová Ves, UKF NR a UK BA v regióne Kysúc a Oravy, resp. Turca alebo vzostup vplyvu EU BA na Záhorí či východe Slovenska a pod.

Celkovo možno konštatovať, že územie Slovenska je v prípade externých študentov výraznejšie diferencované na viaceré regióny vplyvu daných verejných vysokých škôl. Dostupnosť škôl v zmysle vzdialenosti vzdelávacieho centra či náročnosti získania titulu zohráva v prípade externých študentov významnejšiu úlohu ako v prípade interných študentov na slovenských verejných vysokých školách, čo má zásadný vplyv na vytváranie a zmierňovanie regionálnych disparít v oblasti vysokého školstva na území Slovenska.

5 ZÁVER

Vysoké školstvo na Slovensku má za sebou zrejme obdobie búrlivého rozvoja, ktoré vyvolali predovšetkým zmeny v spoločnosti po roku 1989. Ideologické uvoľnenie, rovnako ako kvalitatívne zmeny spoločnosti vyvolané prechodom do postindustriálnej éry boli mocnými impulzmi najmä v kvantitatívnom raste verejného vysokého školstva. Nemenej podstatnou skutočnosťou bola i jeho decentralizácia, pretože významná časť súčasných univerzít v regiónoch Slovenska má svoj pôvod v detašovaných centrách, či fakultách niektorej zo starších univerzít. Tento kvantitatívny nárast počtu verejných vysokých škôl koreloval s významným nárastom počtu

vysokoškolských študentov. Ak aj odhliadneme od skutočnosti, že vznikol tiež čoraz významnejší sektor súkromných vysokých škôl, tak aj medzi verejnými vysokými školami sa nutne zvyšoval konkurenčný tlak, najmä pokiaľ išlo o získavanie nových študentov. Početnosť nových populačných ročníkov čerstvých absolventov stredných škôl síce postupne klesala, ale vysoké školy tento prirodzený, celkovou demografickou situáciou podmienený pokles mohli (na rozdiel od nižších stupňov škôl) aspoň dočasne úspešne vyrovnávať náborom študentov z vyšších vekových kategórií. To sa prejavilo najmä výrazným nárastom počtu študentov v externej forme štúdia. Tomuto trendu napomohlo aj nastavenie finančných dotácií verejných škôl zo strany štátu prakticky v priamej závislosti na počtoch ich študentov. Až významnými medializovanými kauzami z rokov 2009 až 2010 sa výrazne odhalili záporné stránky tohto systému, kedy sa v určitých prípadoch nábor nových študentov dial najmä na úkor kvality ich štúdia.

Naším zámerom nebolo hodnotiť kvalitu verejných vysokých škôl, zamerali sme sa však na dôležitý geografický aspekt – priestorové prejavy ich vzájomnej konkurencie, ktoré nachádzajú svoje vyjadrenie v regiónoch prevládajúcej dochádzky študentov. Hoci sme vzhľadom na dostupnosť údajov z ministerstva školstva mohli sledovať len pomerne krátke obdobie posledných troch rokov, zistili sme niektoré zaujímavé skutočnosti.

Celkové počty študentov verejných vysokých škôl už zrejme dosiahli svoj kulminálny bod a začína sa prejavovať pokles počtu študentov. Ešte výraznejší je tento pokles v skupine interných študentov, čo zrejme súvisí aj so spomínanými medializovanými prípadmi (práve na dotknutých vysokých školách sa tento pokles prejavil najvýraznejšie), ako aj so zvyšujúcou sa nákladnosťou tejto formy štúdia (možnosť spoplatnenia externej formy štúdia, sprísnenie kontroly dĺžky štúdia a z toho vyplývajúce sankcie a pod.). Môže však ísť aj o jednoduché „vyčerpanie“ rezervuáru študentov z vyšších vekových skupín. Samozrejme práve v externej forme štúdia je možné predpokladať aj najsilnejší konkurenčný tlak zo strany súkromných vysokých škôl.

Výrazné zmeny je možné sledovať i v rozložení regiónov dochádzky študentov verejných vysokých škôl. Možno povedať, že celkovo prevláda tendencia skracovania vzdialenosti dochádzky do vysokých škôl. Inak povedané, podiel študentov dochádzajúcich na štúdium zo vzdialenejších regiónov Slovenska sa znižuje. Väčšina verejných vysokých škôl si formuje vlastné regionálne zázemie, odkiaľ pochádza väčšina ich študentov. Od viacerých faktorov potom závisí, ako je toto zázemie (de)formované. Výrazným prvkom je napríklad existencia dvoch, či viacerých škôl v jednom centre (Bratislava, Trnava, Nitra), alebo vo veľmi blízko seba ležiacich centrách (Košice – Prešov, Bratislava – Trnava, Banská Bystrica – Zvolen). Výrazné rozdiely tiež existujú v regiónoch dochádzky študentov medzi internou a externou formou štúdia, niektoré vysoké školy majú tradične nízky podiel externých študentov, iné naopak veľmi vysoký. V rozmiestnení regiónov prevládajúcej dochádzky študentov najmä externej, ale v niektorých prípadoch aj internej formy štúdia sa prejavuje výrazne existencia rôznych detašovaných pracovísk vysokých škôl. Je príznačné, že oficiálna evidencia týchto pracovísk je veľmi nejednotná a podľa úda-

jov ministerstva školstva aj veľmi premenlivá. Súvisí to s rôznymi administratívnymi tlakmi a nárokmi zo strany ministerstva, ktoré sú kladené na „oficiálne“ detašované pracoviská, čo v niektorých prípadoch zrejme vytvára dosť silnú motiváciu na ich formálne preklasifikovanie tak, aby sa týmto nárokom vyhli. V niektorých prípadoch vzbudzuje určité pochybnosti i samotná databáza evidencie študentov dodávaná vysokými školami ministerstvu školstva. Veľmi neúplná je pri súkromných vysokých školách (preto sme ich nemohli zatiaľ do nášho výskumu zaradiť), ale aj pri verejných vysokých školách možno predpokladať v niektorých prípadoch významné rezervy.

Všetky spomenuté tendencie naznačujú, že slovenské verejné vysoké školstvo sa zrejme postupne nivelizuje. Podiel študentov univerzít s pôvodne celoslovenským dosahom sa badateľne znižuje, lepšie povedané, klesá podiel študentov na týchto školách, ktorí pochádzajú zo vzdialenejších regiónov Slovenska. Zvyšuje sa podiel externých študentov a rozširujú sa aj regióny ich dochádzky na školách, kde boli doposiaľ málo významnou skupinou (napr. vysoké školy technického či iného odborného zamerania), čo môže súvisieť nielen so zvýšeným záujmom o odborné a technické zamerania, ale tiež so snahou zavádzať aj na týchto univerzitách nové odbory štúdia, napr. s humanitným, či spoločenskovedným zameraním. Je pozoruhodné, že tieto naše závery korešpondujú so závermi hodnotenia kvality verejných vysokých škôl na Slovensku vykonávané Akademickou rankingovou a ratingovou agentúrou (ARRA), kde v poslednej hodnotiacej správe (rok 2010) sa mimo iné konštatuje: „že sa zmenšili rozdiely medzi lídrami v jednotlivých kategóriách (vysokých škôl a fakúlt – pozn. aut.) a priemerom v danej kategórii. Žiaľ často sa to stalo preto, že výkonnosť lídra stagnovala, prípadne sa dokonca znížila.“ (ARRA, 2010, s. 14). Rozhodujúcim kritériom pre výber vysokej školy sa tak pre stále významnejšiu časť študentov stáva ich dostupnosť v tom najširšom zmysle slova, teda od snahy znížiť reálne finančné náklady spojené so štúdiom (napr. na dopravu, prípadne na ubytovanie), až po možnú snahu minimalizovať vynaložené úsilie na získanie vysokoškolskej kvalifikácie. V tomto prípade sa tiež môžeme odvolať na závery ARRA: „Zaujímavou je tiež skutočnosť, že budúci študenti pri rozhodovaní, na ktorú školu či fakultu pôjdu študovať, neberú veľký ohľad na samotnú kvalitu školy vyjadrenú úspechmi vo vede a často sa rozhodujú pre fakulty, ktorých výsledky sú skôr priemerné či podpriemerné (výsledky prieskumu GfK 2006 a 2009, citované podľa ARRA, 2010, s. 16).

PodĎakovanie

Tento príspevok vznikol v rámci riešenia projektu č. 1/0454/09: „Regionálne disparity v kontexte regionálneho rozvoja: analýza ich vytvárania a zmiernovania“, ktorému bol udelený finančný príspevok grantovou agentúrou VEGA.

Literatúra

ARRA 2010. Správa: Hodnotenie vysokých škôl a ich fakúlt (2010). Bratislava: ARRA, 39 s.
Dostupné na: <<http://www.arra.sk/>>

- BLEANEY, M., BINKS, M., GREENAWAY, D., REED, G., WHYNES, D. 1992. What does a University add to its local economy? In: *Applied Economics*, vol. 24, 1992, no. 3, s. 305-311.
- BOUCHER, G., CONWAY, CH., VAN DER MEER, E. 2003. Tiers of Engagement by Universities in their Region's Development. In: *Regional Studies*, vol. 37, 2003, no. 9, s. 887-897.
- COX, S., TAYLOR, J. 2006. The Impact of a Business School on Regional Economic Development: a Case Study. In: *Local Economy*, vol. 21, 2006, no. 2, s. 117-135.
- ČERNÁ, J. 2009. Úlohy univerzít v dynamike znalostných procesov. In: *Region Direct*, 2009, č. 1, s. 80-106.
- LAUKO, V., GURŇÁK, D., KRIŽAN, F. 2010. Vybrané aspekty vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach. In: Klimová, V. ed. *13th International Colloquium on Regional Sciences*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 134-142. ISBN 978-80-210-5210-9.
- GLASSON, J. 2003. The widening local and regional development impacts of the modern universities – a tale of two cities (and North-South perspective). In: *Local Economy*, vol. 18, 2003, no. 1, s. 21-37.
- GURŇÁK, D., KRIŽAN, F., LAUKO, V. 2009. Lokalizácia vysokých škôl na území Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach. In: Ručinská, S. ed. *Úloha univerzít v regionálnom rozvoji*. Košice: Univerzita Paula Jozefa Šafárika, 2009, s. 64-83. ISBN 978-80-7097-791-0.
- GURŇÁK, D., KRIŽAN, F., LAUKO, V. 2010. Lokalizácia stredných škôl na území Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach. In: Klimová, V. ed. *13th International Colloquium on Regional Sciences*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 156-164. ISBN 978-80-210-5210-9.
- GURŇÁK, D., LAUKO, V., KRIŽAN, F. 2010. Vybrané aspekty siete vysokých škôl a regiónov ich dochádzky v Slovenskej republike. In: *Geographia Cassoviensis*, roč. 4, 2010, č. 1, s. 57-61.
- HARRIS, I.D. 1997. The Impact of the University of Portsmouth on the local economy. In: *Urban Studies*, vol. 34, 1997, no. 4, s. 605-626.
- HUGGINS, R., COOK, P. 1997. The economic impact of Cardiff University: innovation, learning and job generation. In: *Geojournal*, vol. 14, 1997, no. 4, s. 325-337.
- REHÁK, Š. 2009. Hodnotenie vplyvu univerzity na región: Dopadová štúdie. In: Ručinská, S. ed. *Úloha univerzít v regionálnom rozvoji*. Košice: Univerzita Paula Jozefa Šafárika, 2009, s. 160-166. ISBN 978-80-7097-791-0.
- RUČINSKÁ, S. 2009. Aká je úloha univerzít v regionálnom rozvoji? In: Ručinská, S. ed. *Úloha univerzít v regionálnom rozvoji*. Košice: Univerzita Paula Jozefa Šafárika, 2009, s. 167-179. ISBN 978-80-7097-791-0.

Actual tendencies of attendance region development of public universities in Slovakia

Summary

Total numbers of public university students in Slovakia have probably reached the culmination and began to indicate a decrease in number of students. In the case of internal students the decreasing is even more significant.

Significant changes can be observed in the location of attendance areas in the case of internal and also external public university students. We can state that the attendance area of Slovak public universities is becoming smaller. In other words the number of students with attendance from distant regions is decreasing. The majority of universities are forming their own regional background, where most of their students are coming from. The formation of this regional background depends on more

factors. For example, a strong factor is the existence of more than one university in the education center (Bratislava, Trnava, Nitra) or associated centers (Košice – Prešov, Bratislava – Trnava, Banská Bystrica – Zvolen). The other tendencies mostly in the case of external students are attendance areas related to detached study places of the universities. There are some cases where the largest number has no universities in the place of residence but in the region with detached study place (Catholic University in Ružomberok [KU RK]).

The universities with relatively lower number of internal students have smaller attendance zones with regional scope. Specialized universities are an exception which with regional scope have a range to all the Slovak territory (University of Economics in Bratislava [EU BA], Slovak University of Agriculture in Nitra [SPU NR], Technical University in Zvolen [TU ZV]). In the case of the external students placing of the universities is markedly different. Influence of the universities on the regions is larger in the case of Matej Bel University in Banská Bystrica [UMB BB], University of Prešov in Prešov [PU PO], Constantine the Philosopher University in Nitra [UKF NR], University of Alexander Dubček in Trenčín [TUAD TN], University of J. Selye in Komárno [UJS KN] and Trnava University in Trnava [TU TT]. On the contrary there is no region where external students have majority percentage.

The other tendency is that the number of external students is increasing also in the universities where (until now) they represented only a group of students of low importance and their attendance areas are widened, too. It is noteworthy that our results correspond with results of quality evaluation of Slovak public universities created by Academic ranking and rating agency (ARRA).